

Učebné osnovy predmetu

Slovenský jazyk a literatúra

Forma štúdia: **štvorročné štúdium**

Predmet je povinným predmetom podľa štátneho vzdelávacieho programu.

Ciele predmetu

Predmet vychádza z aktuálneho štátneho vzdelávacieho programu pre gymnáziá v príslušnej forme štúdia a v plnej miere rešpektuje formulované ciele predmetu. V príslušných ročníkoch štúdia rozpracováva ciele predmetu nasledovne:

Ročník	Konkretizované ciele predmetu v ročníku
1. ročník	Žiak: - si osvojí základné zásady spisovnej ústnej a písomnej komunikácie, - rozvíja kultivovaný ústny prejav a primerane reaguje v komunikačných situáciách, - zdokonaľuje techniku čítania a čítanie s porozumením, - rozlišuje vecný a umelecký text, identifikuje ich základné znaky, - rozširuje aktívnu slovnú zásobu a využíva jazykové príručky, - upevňuje a aplikuje poznatky zo zvukovej, lexikálnej a morfolologickej roviny jazyka, - tvorí základné slohové útvary podľa komunikačného zámeru, - vyhľadáva a spracúva informácie z rôznych zdrojov, - analyzuje jednoduchšie literárne texty a rozpoznáva literárne druhy a základné žánre, - formuluje vlastné čitateľské zážitky a hodnotiace postoje k prečítaným dielam.
2. ročník	Žiak: - zvyšuje úroveň jazykovej a štylistickej správnosti svojich prejavov, - uplatňuje poznatky zo slovotvorby, tvaroslovnia a syntaxe pri tvorbe vlastných textov, - vytvára kompozične ucelené a logicky usporiadané texty, - využíva vhodné jazykové prostriedky vzhľadom na komunikačnú situáciu a adresáta, - rozpoznáva a interpretuje významové a štylistické prostriedky v texte, - rozvíja schopnosť argumentovať a obhajovať vlastný názor, - analyzuje literárne diela z hľadiska témy, kompozície a postáv, - spája literárne dielo s historickým a kultúrnym kontextom jeho vzniku, - vytvára slohové útvary využívajúce opisný a rozprávací slohový postup, - využíva efektívne stratégie učenia a práce s informáciami.
3. ročník	Žiak: - samostatne a kriticky pracuje s odbornými, publicistickými a umeleckými textami,

	- hodnotí spoľahlivosť informačných zdrojov a rozpoznáva dezinformácie, - uplatňuje pravidlá jazykovej normy a štylistickej primeranosti, - používa argumentáciu v diskusii a rešpektuje zásady kultúrnej komunikácie, - tvorí výkladové, úvahové a publicistické texty, - interpretuje literárne diela s využitím literárnovednej terminológie, - porovnáva literárne smery, obdobia a autorské poetiky, - identifikuje významové a kompozičné prvky literárneho diela a vysvetľuje ich funkciu, - prepája poznatky z literatúry s poznatkami z histórie, umenia a spoločenských vied, - rozvíja tvorivé písanie a schopnosť samostatnej interpretácie textu.
4. ročník	Žiak: - komplexne uplatňuje komunikačné, jazykové a interpretačné kompetencie, - samostatne tvorí kultivované, vecne správne a štylisticky primerané prejavy, - argumentačne obhajuje svoje názory v ústnej aj písomnej forme, - kriticky hodnotí rôzne typy textov a informácií, - efektívne využíva odborné zdroje a správne cituje použité informácie, - analyzuje a interpretuje literárne diela v širších kultúrnych, historických a spoločenských súvislostiach, - hodnotí literárne smery, žánre a autorské postupy, - pripravuje sa na externú časť a ústnu formu maturitnej skúšky, - prezentuje výsledky vlastnej práce kultivovaným a presvedčivým spôsobom.
5. ročník	-----
6. ročník	-----
7. ročník	-----
8. ročník	-----

Vzdelávacie štandardy

Predmet vychádza z aktuálneho štátneho vzdelávacieho programu pre gymnáziá v príslušnej forme štúdia a v plnej miere rešpektuje formulované štandardy (obsahový a výkonový) pre príslušnú tematickú časť / tematický okruh. V tabuľke nižšie je uvedené rozdelenie jednotlivých tém do ročníkov štúdia, pričom k téme je následne priradená aj tematická časť / tematický okruh príslušného štátneho vzdelávacieho programu pre predmet. V štátnom vzdelávacom programe sú následne k tematickej časti / tematickému okruhu priradené jednotlivé štandardy (obsahový aj výkonový). Priradením tematickej časti / tematického okruhu k danej téme v jednotlivých ročníkoch pripájame k téme aj konkrétne štandardy.

Ročník	Téma	Tematická časť / celok podľa ŠVP
1.	Komunikácia Jazyk, jazykovedné disciplíny, druhy, princípy a prostriedky komunikácie. Učenie sa Prístupy k učeniu, učebné štýly, učebný plán. Práca s informáciami Pojem informácia. Zdroje informácií. Bibliografický odkaz. Ako na literatúru Základné pojmy. Literatúra. Literárna veda. Druhy literatúry. Autor. Rozprávač. Postava. Pásma reči. Staroveká literatúra – sumerská, hebrejská, antická. Vybrané podľa učebnice. Hovorový štýl, rozprávací slohový postup Slohotvorný proces, štýlotvorné činitele, jazykové štýly, slohové postupy a útvary/žánre. Rozprávací slohový postup. Rozprávanie – slohová práca. Grafické jazykové prostriedky Písmo, diakritika, interpunkcia, ortografia. Stredoveká literatúra Vybrané podľa učebnice. Administratívny štýl Humanistická a renesančná literatúra	

	Vybrané podľa učebnice. Beletrizovaný životopis – slohová práca. Lexikálna rovina jazyka Slovo. Význam slov, slovná zásoba (systém, dynamika, obohacovanie). Baroková literatúra Vybrané podľa učebnice. Klasicistická literatúra Vybrané podľa učebnice.	
2.	Umelecký štýl a rozprávací slohový postup Opisný slohový postup Charakteristika (rôzne druhy). Charakteristika – slohová práca. Preromantická literatúra Vybrané podľa učebnice. Romantická literatúra Vybrané podľa učebnice. Morfologická rovina jazyka – ohybné a neohybné slovné druhy Postromantická literatúra Vybrané podľa učebnice. Syntaktická rovina jazyka Syntax. Syntaktické jednotky. Sklady. Hlavné a vedľajšie vetné členy, jednoduché vety a súvetia, čiarky, polovetné konštrukcie. Realistická literatúra Vybrané podľa učebnice.	

	Publicistický štýl Masmediálna komunikácia. Médiá, on-line žurnalistika. Spravodajské, analytické, beletristické, propagačné útvary.	
3.	Syntax Súvetie. Kauzálna vzťahy v súvetí. Zložené súvetie. Nadvetná/textová syntax. Slovosled, vetosled. Konektory a konexia. Vedecká, odborná a pracovná komunikácia Náučný štýl. Výkladový slohový postup. Argumentácia, argumentačné chyby, analýza textov. Výklad – slohová práca. Premený realizmu Vybrané podľa učebnice. Literárna moderna Vybrané podľa učebnice. Moderná slovenská poézia Vybrané podľa učebnice. Avantgarda Vybrané podľa učebnice. Úvahové texty Úvaha, esej. – znaky, kompozícia Úvaha - slohová práca.	

	Zvukové jazykové prostriedky Zvuková rovina jazyka. Znelostná asimilácia. Výslovnosť hláskových skupín. Výslovnosť slov cudzieho pôvodu. Prozodické vlastnosti reči, modulácia. Návrat k spoločenskej funkcii literatúry (absurdná dráma, sociálne angažovaná literatúra, proletárska literatúra, sci-fi). Vybrané podľa učebnice.	
4.	Rečnícky štýl Znaky, charakteristika, žánre. Rečnícke prejavy – prednes. Neorealizmus Vybrané podľa učebnice. Literatúra v totalitných podmienkach. Vybrané podľa učebnice. Sloh – Diskusný príspevok Tvorba diskusného príspevku Diskusný príspevok – slohová práca. Existencializmus, nový román, absurdná dráma, magický realizmus, fantastická literatúra. Vybrané podľa učebnice. Jazyk a reč Jazyk, reč, písmo. Vývin slovenského jazyka. Sémantický trojuholník. Delenie jazykov. Národný jazyk a jazyková kultúra. Postmodernistická literatúra.	

	Vybrané podľa učebnice.	
--	-------------------------	--

Poznámka

Vzhľadom na štruktúru štátneho vzdelávacieho programu k predmetu je výkonový štandard, formulovaný prostredníctvom kľúčových jazykových kompetencií (čítanie s porozumením, písanie, hovorenie), napĺňaný v každom kontexte (každej uvedenej téme). Téma vytvára aplikačný kontext pre rozvoj uvedených komunikačných kompetencií.

V príslušných témach je v plnej miere akceptovaný aj obsahový štandard. Formulácia tém vo vyššie uvedenej tabuľke jasne deklaruje nadväznosť na príslušnú časť štátneho vzdelávacieho programu s definovaným obsahovým štandardom.

Vypracoval/a: Mgr. Miroslav Marko

Dátum: 6. júla 2026